

absque dubio in omni casu peccaret, tanquam peccanti consentiens.

AD DECIMUM OCTAVUM dicendum, quod si quis ea intentione pecuniam alicui usurario committeret, ut exinde lucrum usurarium quaereret, absque dubio peccaret tanquam consentiens in peccatum: et idem videtur dicendum de eo, qui concedit pecuniam suam scienter ei de quo credit quod utatur ea ad usurarium lucrum, quod alias exercere non posset. Si vero aliquis pecuniam suam usurario tradat alias usuras exercenti, non ut ille lucretur, sed propter suam necessitatem, magis utitur malitia ejus quam in peccatum ipsius consentiat, vel materiam peccandi ei tradat; et ideo hoc absque peccato fieri potest.

AD DECIMUM NONUM dicendum, quod pro nullo incommodo corporali vitando debet homo consentire in peccatum alterius: sed tamen pro aliquo incommodo vitando potest homo licite uti malitia alterius, vel materiam ei non subtrahere, sed præbere: sicut si latro aliquem jugulare vellet, et ad vitandum mortis periculum aliquis latroni thesaurum suum diripiendum detegeret, non peccaret, exemplo illorum decem virorum, qui dixerunt ad Ismael: *Noli occidere nos, quia habemus thesaurum in agro*, ut habetur Hierem., xli, 8.

AD VICESIMUM dicendum, quod hoc quod filii Israel vasa mutuo accepta asportaverunt, non fuit furtum, quia res illæ in eorum dominium transierunt auctoritate ejus qui est Dominus omnium.

QUÆSTIO XIV

DE GULA

(*In quatuor articulos divisa.*)

Primo enim quaeritur, utrum gula sit peccatum; 2° Utrum gula sit peccatum mortale; 3° utrum convenienter assignentur species gulæ; 4° utrum sit vitium capitale.

ARTICULUS PRIMUS. — *Utrum gula semper sit peccatum.*

Quaestio est de gula. Et primo quaeritur utrum gula semper sit peccatum. Et videtur quod non. Nullus enim peccat in eo quod vitare non potest, ut Augustinus dicit (in III de lib. Arb., cap. xviii). Sed gulam nullus vitare potest: dicit enim Gregorius (XXX Moral. cap. xxviii, ante med.) quod *per esum voluptas necessitati miscetur. Quid necessitas petat, et quid voluptas suppetat, ignoratur*. Ergo gula non est peccatum.

2. Præterea, Augustinus dicit (X Confess., cap. xxxi): *Quis est, Domine, qui aliquantulum extra metas necessitatis cibum*

non sumat? Sed hoc ad gulam pertinet. Gula ergo non potest vitari. Non ergo gula est peccatum.

3. Præterea, Augustinus dicit in II de lib. Arb. (lib. III, circa princ.), quod ibi nulla culpa est, ubi natura et necessitas dominatur. Sed ad actum gulæ natura et necessitas movet. Ergo videtur quod gula non sit peccatum.

4. Præterea, sicut Philosophus dicit (in II de Anima, com. xxviii), esuries est appetitus cibi. Ergo immoderata esuries est immoderatus appetitus cibi sumendi, in quo consistit ratio gulæ. Sed non est in potestate nostra, quia immoderate esuriamus. Ergo vitare gulam non est in potestate nostra. Non est ergo peccatum.

5. Præterea, Augustinus dicit (X Confess., cap. xxxi, paulo a princ.): *Hoc me docuisti, ut quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam*. Sed in sumptione medicamentorum non ponitur aliquod peccatum. Ergo videtur quod nec gula, quæ consistit circa sumptionem alimentorum, sit peccatum.

6. Præterea, omne peccatum opponitur alicui virtuti, sicut extremum medio, ut patet per Philosophum in II Ethic. (cap. vi a med.). Sed gula non opponitur temperantiæ vel sobrietati sicut extremum medio, quia oporteret quod virtus corrumpetur per defectum sumptionis cibi; quod videtur esse falsum; quia hoc pertinet ad abstinenciam, ut patet in jejuniis, et aliis hujusmodi. Gula ergo non est peccatum.

Sed contra, illud videtur esse peccatum per quod sicut per hostem a spirituali conflictu impedimur. Sed gula est hujusmodi; dicit enim Gregorius (XXX Moral., cap. xxvi, parum a princ.), quod ad conflictum spiritualis agonis non assurgitur, si non prius intra nosmetipsos hostis positus, gulæ videlicet appetitus, domatur. Ergo gula est peccatum.

Respondeo dicendum, quod, sicut Dionysius dicit (iv cap. de divin. Nomin.), malum animæ est præter rationem esse; unde in quibuscumque contingit a regula rationis discedere, in his contingit esse peccatum. Nihil enim est aliud peccatum quam actus inordinatus sive malus. Contingit autem a regula rationis discedere et in actionibus exterioribus et in interioribus animæ passionibus, quæ debent per regulam rationis ordinari. Unde tanto in aliquibus passionibus magis contingit esse peccatum quanto hujusmodi passionibus difficilius regulæ rationis subduntur. Inter omnes autem passionibus difficilissimus est delectationem secundum rationem ordinare, et maxime delectationes naturales, quæ sunt contemporaneæ vite nostræ; et hujusmodi sunt delectationes in cibis et potibus, sine quibus humana vita transigi non potest; et ideo circa hujusmodi delectationes plurimum a regula rationis disceditur. Quando vero concupiscentia hujusmodi delectationum transcendit regulam

rationis, est peccatum gulæ, unde dicitur, quod gula est immoderatus appetitus edendi. Non autem peccatum gulæ consistit circa exteriores actus, circa ipsam scilicet sumptionem, nisi ex consequenti, inquantum scilicet ex inordinata concupiscentia cibi procedit, sicut est in omnibus aliis vitiis quæ sunt circa passiones. Unde Augustinus (dicit in X Confess., cap. XXXI, a med.): *Non ego immoderantiam obsonii timeo, sed immoderantiam cupiditatis.* Unde patet quod gula principaliter esse dicitur circa passiones: et opponitur temperantiæ, prout est circa concupiscentias et delectationes quæ sunt in cibis et potibus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod regula rationis hæc est, ut homo sumat cibum secundum quod convenit sustentationi naturæ, et bonæ habitudini hominis, et conversationi eorum cum quibus vivit, ut dicitur in III Ethic. Quando ergo secundum hanc regulam rationis appetit aliquis et sumit cibum, secundum necessitatem sumit; quando vero ultra hoc excedit, transcendit regulam rationis, a medio virtutis discedens, ut satisfaciat voluptati. Sed, sicut Philosophus dicit (in II Ethic., cap. ult.), a medio virtutis quandoque quidem multum receditur, et istud de facili percipi potest; quandoque autem parum receditur, et istud est imperceptibile; unde parum habet de ratione peccati; et quantum ad hoc intelligendum est verbum Gregorii.

AD SECUNDUM dicendum, quod non quicumque sumit cibum extra metas necessitatis, peccat vitio gulæ: potest enim contingere quod id quod credit sibi esse necessarium, sit superfluum; et tunc concupiscentia cibi non est immoderata, quia non recedit a regula rationis. Gula autem, sicut dictum est, in corp. art., non importat primo et per se immoderatam cibi sumptionem, sed immoderatam concupiscentiam sumptionis ipsius. Mensura autem ipsius sumptionis cibi sumitur secundum regulam naturæ corporalis; unde magis potest esse cognita secundum artem medicinæ quam secundum rationem prudentiæ, secundum quam tamen potest dijudicari, utrum concupiscentia sit moderata vel immoderata; quamvis de facili nec hoc cognosci possit, ubi non multum a ratione disceditur, sicut dictum est. Sed hoc homo præcipue potest ex auxilio Dei; et ideo Augustinus post verba inducta subdit: *Quisquis est, scilicet qui non sumit cibum extra metas necessitatis magnus est, magnificet nomen tuum.*

AD TERTIUM dicendum, quod ad sumendum cibum natura et necessitas inducit; sed in actu gulæ transcenditur naturæ necessitas, secundum quam ratio concupiscentiam moderatur.

AD QUARTUM dicendum, quod duplex est appetitus cibi. Unus quidem appetitus naturalis, secundum quod vis appetitiva reten-

tiva, digestiva et expulsiva deserviunt nutritivæ, quæ est potentia animæ vegetabilis; et talis appetitus est esuricus, quæ non sequitur aliquam apprehensivam; sed sequitur naturæ indigentiam: unde excessus esuriei non est peccatum moris; sed magis peccatum diminuit, vel totaliter excusat. Alius est appetitus sensitivus consequens apprehensionem, in quo sunt animæ passiones; et hujus appetitus immoderata concupiscentia in sumendis cibis, habet rationem gulæ; unde ratio procedebat ex æquivoquo.

AD QUINTUM dicendum quod alimenta conveniunt cum medicamentis in hoc quod utraque sumuntur contra defectus naturæ corporalis, sed potest in eis attendi differentia quantum ad duo. Primo quidem, quia medicamenta sumuntur secundum regulam artis medicinæ; unde in sumptione medicamentorum si sit inordinatio, magis imputatur medico danti quam infirmo sumenti. Alimenta vero ut pluries sumit homo proprio arbitrio; et ideo sibi imputatur ad peccatum, si propter immoderatam concupiscentiam delectationis ciborum superflue cibum assumat. Secundo differunt, quia sumptio medicamentorum non est delectabilis, sicut sumptio alimentorum; et ita in sumendis medicamentis non est peccatum ex inordinata concupiscentia delectabilis, sicut est in sumptione ciborum. Tamen si quis infirmus de aliquo delectabili medicamento sumeret ultra debitum, contra consilium medici, propter concupiscentiam delectabilis, similiter peccaret vitio gulæ.

AD SEXTUM dicendum, quod superfluum et diminutum et medium accipitur in virtute morali, non secundum quantitatem absolutam, sed secundum proportionem ad rationem rectam, secundum quam medium virtutis determinatur, ut patet ex ipsa definitione virtutis (in II Ethic., cap. vi); et ideo contingit quod aliquando virtus tenet extremum secundum quantitatem absolutam quæ tamen tenet medium secundum proportionem, ad rationem rectam, sicut (in IV Ethicor., cap. iii) Philosophus dicit de magnanimo, quod magnitudine quidem est extremus, quia scilicet ad maxima tendit, eo autem quod ut oportet, medius. Sic ergo virginitas et paupertas et jejuniium, extremum tenent secundum quantitatem absolutam: quæ tamen tenent medium secundum proportionem ad rationem rectam; a qua si quis deficiat etiam per superfluum abstinentiam, est peccatum. Unde et Gregorius dicit (XXX Moral., cap. xxviii): *Plerumque dum plus justo caro restringitur, etiam ab exercitatione boni operis enervatur, ut ad orationem vel prædicationem non sufficiat, dum incentiva vitiorum funditus suffocare festinat; et sic dum hostem insequimur, etiam civem quem diligimus trucidamus.*

ARTICULUS II. — *Utrum gula sit mortale vitium.*

Secundo quaeritur, utrum gula sit peccatum mortale. Et videtur quod sic. Quia Hebr., xii, super illud : *Ne quis fornicator aut profanus, ut Esau, dicit Glossa (ordin.), quod Esau fuit profanus gula gastrimargus, idest gulosus. Sed tamen nullus dicitur profanus nisi propter peccatum mortale. Ergo gula est peccatum mortale.*

2. Præterea, virtutes non tolluntur nisi per peccatum mortale. Sed per gulam tolluntur virtutes, dicit enim Gregorius (XXX Moral., cap. xxvi) : *Dominante gulæ vitio, omne quod fortiter egerunt, perdunt; et dum vender non restringitur simul cunctæ virtutes obruantur.* Ergo gula est peccatum mortale.

3. Præterea, omne quod corrumpit medium virtutis corrumpit virtutem quæ in medio consistit, et per consequens est peccatum mortale. Sed gula corrumpit medium virtutis, sicut dictum est. Ergo gula est peccatum mortale.

4. Præterea, gravius peccatum est quod homo occidat se ipsum, quam quod occidat alium; et similiter gravius peccatum esse videtur quod aliquis inferat nocumentum suo corpori quam corpori alterius. Sed per gulam inferitur nocumentum proprio corpori; dicitur enim Eccli., xxxvii, 33 : *In multis escis erit infirmitas; et propter crapulam multi obierunt.* Ergo gula est peccatum mortale, sicut et ira, quæ tendit in nocumentum proximi.

5. Præterea, sicut ordo præceptorum apparet in bene factis, ita ordo prohibitionum apparet in peccatis. Sed prima prohibitio homini facta fuit de vitio gulæ, ut patet Genes., ii, ubi Dominus præcepit Adæ ut de ligno scientiæ boni et mali non ederet. Ergo peccatum gulæ est primum et maximum, et ita videtur esse peccatum mortale.

6. Præterea, peccatum mortale consistit in aversione a Deo. Sed gula avertit hominem a Deo quia facit hominem idolatrare secundum illud Exod., xxxii, 6 : *Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere, scilicet in honorem idoli.* Facit etiam fornicari; dicitur enim Osee, iv, 10 : *Comedent et non saturabuntur; fornicati sunt et non cessaverunt.* Ergo gula est peccatum mortale.

7. Præterea, Hieronymus dicit (in lib. contra Jovinianum) : *Ciborum aviditas, quæ est avaritiæ mater, quibusdam vinculis animam ligat.* Sed anima non ligatur nisi per peccatum mortale. Ergo gula est peccatum mortale.

8. Præterea, Hieronymus (in eodem lib.) dicit, quod contra naturam est per voluptates defluere. Sed illud quod est contra naturam, est peccatum mortale : quia oportet quod etiam sit

contra rationem. Ergo gula, quæ consistit in quodam voluptatum fluxu, est peccatum mortale.

9. Præterea, omne illud peccatum est peccatum mortale cuius effectus etiam est peccatum mortale. Sed effectus gulæ sunt peccata mortalia semper : quia super illud Psalmistæ (Psalm. cxxxv, 10) : *Qui percussit Egyptum cum primogenitis eorum;* dicit Glossa (ordin. ex Cassiodoro) : *Lucus, superbia, avaritiæ sunt quæ primo generat vender.* Ergo gula est peccatum mortale.

10. Præterea, Eccli., xxxix, 31, dicitur : *Initium rei necessariæ vite hominum, aqua, ignis, et ferrum, sal et lac, et panis similagineus, et mel, et botrus uvæ, et oleum, et vestimentum : hæc omnia sicut sanctis in bona, sic impiis et peccatoribus in mala convertentur.* Glossa (interlin.) : *Peccatoribus, idest abulentibus, convertentur in mala, idest damnationem æternam.* Sed abusus illorum bonorum pluries fit per gulam. Ergo gula meretur damnationem æternam; et ita est peccatum mortale.

11. Præterea, illud quod facit hominem bestialem, est peccatum mortale et gravissimum. Sed intemperantia, cuius pars est gula, facit hominem bestialem, ut Philosophus dicit (in III Ethic., cap. x). Ergo gula est peccatum mortale.

12. Præterea, idololatria est peccatum mortale. Sed gula est idololatria quædam : dicitur enim ad Roman., ult, de quibusdam, quod Domino Christo non serviunt, sed suo ventri; et ad Philippen., iii, 18, dicitur : *Multi ambulantes quorum finis interioribus quorum Deus vender est.* Ergo gula est peccatum mortale.

1. Sed contra, nullum peccatum mortale invenitur in sanctis viris. Sed gula aliquando in sanctis viris invenitur; dicit enim Augustinus (in X Confess., cap. xxxi) : *Crapula nonnumquam surrepsit servo tuo; misereberis, ut longe fiat a me.* Crapula autem ad gulam pertinet. Ergo gula non est peccatum mortale.

2. Præterea, omne peccatum mortale alicui præcepto legis contrariatur. Sed gula non contrariatur alicui præcepto legis, ut patet discurrenti per singula præcepta decalogi. Ergo gula non est peccatum mortale.

3. Præterea, Gregorius dicit (X Moral., cap. xiv) exponens illud Job, xi : *Ipse novit hominum vanitatem : Ex vanitate ad iniquitatem ducimur cum prius per levia delicta defluimus, ut usu cuncta levigante nequaquam post committere etiam graviora timeamus;* et inter alia exemplificat de gula subdens : *Dum gulæ incumbitur ad levitatis protinus insaniam proditur,* et sic gula inter levia delicta computatur. Sed peccata mortalia non dicuntur levia. Ergo gula non est peccatum mortale.

4. Præterea, Augustinus dicit in sermonibus de Purgatorio (serm. IV in die animarum, inter princ. et med.): *Quoties aliquis in cibo aut potu plus accipit quam necesse est ad minuta nocerit pertinere*. Sed plus accipere in cibo vel potu quam necesse sit, perinet ad gulam. Ergo gula non est peccatum mortale.

Respondeo dicendum, quod cum quaeritur de aliquo peccato in generali utrum sit mortale, debet intelligi quaestio, utrum sit mortale ex suo genere: quia, sicut in superioribus multis dictum est, in quolibet genere peccati mortalis, puta homicidii, vel adulterii, potest inveniri aliquis motus qui est peccatum veniale; et similiter in quolibet genere peccati venialis potest inveniri aliquis actus qui est peccatum mortale; sicut in genere verbi otiosi, cum refertur ad finem peccati mortalis. Species autem moralis actus sumitur ex objecto; unde si objectum peccati alienius contrariatur caritati, in qua vita spiritualis consistit necesse est quod illud peccatum sit mortale ex suo genere, vel ex sua specie; sicut blasphemiam ex suo objecto contrariatur caritati quantum ad dilectionem Dei, et homicidium quantum ad dilectionem proximi; unde utrumque est peccatum mortale. Peccatum autem gulae consistit in concupiscentia inordinata delectationis ciborum. Ipsa autem ciborum delectatio secundum se considerata non contrariatur caritati neque quantum ad dilectionem Dei, neque quantum ad dilectionem proximi; sed secundum quod additur inordinatio potest quodammodo contrariari et quodammodo non contrariari. Concupiscentia enim hujus delectabilis potest esse inordinata dupliciter. Uno modo sic quod excludat ordinem finis ultimi; quod contingit quando talem delectationem homo appetit ut finem ultimum, eo quod non est possibile unius hominis esse multos finis ultimos; et talis inordinatio repugnat caritati quantum ad dilectionem Dei, qui debet diligere ut finis ultimus. Alio modo concupiscentia potest esse inordinata secundum ea quae sunt ad finem, salvato ordine finis ultimi; puta, cum aliquis concupiscit nimium cibum vel potum, non tamen sic concupiscit ut propter hoc consequendum vellet transgredi divina praecepta; et talis inordinatio non repugnat caritati. Est autem de ratione gulae inordinatio concupiscentiae, non tamen est de ratione ejus inordinatio tollens ordinem finis ultimi. Et ideo gula secundum rationem suae speciei, non habet quod sit peccatum mortale, sed potest quandoque esse peccatum mortale et quandoque veniale, secundum jam dictos duos inordinationis modos.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Esau propter gulam dictus profanus est, quia in eo tanta fuit inordinatio concupiscentiae cibi, quod propter cibum primogenita vendit; unde quodammodo videbatur delectationem cibi concupiscere tamquam finem.

AD SECUNDUM dicendum, quod aliquod peccatum tollit virtutes dupliciter. Uno modo directe per contrarietatem ad virtutem; et sic tollit virtutes gula quae est peccatum mortale, sicut et cetera peccata mortalia. Alio modo dispositive; et sic etiam peccata venialia tollunt virtutes: quia, ut dicitur Eccli., XIX, 1, *qui spernit modica, paulatim decidit*.

AD TERTIUM dicendum, quod omne peccatum veniale et mortale corrumpit medium virtutis in actu; non enim esset peccatum, nisi a medio rationis discederetur; sed habitum virtutis non tollit nisi illud peccatum quod contrariatur caritati, a qua omnes virtutes dependent; et secundum hoc gula quae est peccatum veniale, non corrumpit medium virtutis in habitu, sed in actu.

AD QUARTUM dicendum, quod nocumentum proximi est per se objectum irae: appetit enim ira vindictam injustam, quae consistit in proximi nocumento; sed nocumentum proprii corporis non est proprium objectum gulae, sed consequitur quandoque ad objectum præter intentionem; et tale nocumentum est præter rationem gulae. Si quis tamen scienter propter immoderatam concupiscentiam cibi grave suo corpori nocumentum inferret, nimis comedendo, et nociva sumendo, non excusaretur a peccato mortali.

AD QUINTUM dicendum, quod illa prohibitio facta Adæ non fuit prohibitio vitii gulae: quia poterat absque omni vitio gulae pomum illud comedi, si prohibitio non intervenisset: sed illud fuit præceptum disciplinae, aut scilicet homo experiretur quid interesset inter obedientiam bonum et inobedientiam malum, sicut Augustinus dicit (super Genes ad litteram, lib. VIII, cap. XIII et XIV). Unde primum peccatum hominis non fuit gula, sed inobedientia, sive superbia.

AD SEXTUM dicendum, quod gula dispositive inducit ad idololatram et luxuriam; non autem ita quod hæc duo sint de ratione gulae; unde non sequitur quod peccatum gulae sit peccatum mortale: quia etiam peccatum veniale potest disponere ad mortale.

AD SEPTIMUM dicendum, quod peccatum mortale simpliciter ligat animam, in quantum impedit eam ne per seipsam possit redire in ordinem caritatis; sed peccatum veniale ligat animam secundum quid, in quantum impedit virtutem in actu; et sic gula aliter ligat animam secundum quod est peccatum veniale, et aliter secundum quod est peccatum mortale.

AD OCTAVUM dicendum, quod ratio hominis est natura, unde quicquid est contra rationem, est contra hominis naturam. Sic ergo effluere voluptatibus est contra naturam hominis in quantum transcedit regulam rationis, vel tollendo ordinem finis, quod est simpliciter esse contra rationem, vel tollendo ordinem eorum quae sunt ad finem, quod est esse contra rationem secundum quid, vel magis esse præter rationem.

AD NONUM dicendum, quod illa tria dicuntur esse effectus gulæ, in quantum gula ad illa vitia disponit; sed ex hoc non sequitur quod gula semper sit peccatum mortale.

AD DECIMUM dicendum, quod uti est referre aliquid in ultimum finem, qui nos beatos facit; unde proprie illi abutuntur rebus creatis qui in eis finem constituunt, non referendo eas in finem ultimum; et hoc meretur damnationem tam in gula quam in aliis peccatis, per quæ homo sic abutitur rebus creatis.

AD UNDECIMUM dicendum, quod Philosophus non dicit, quod intemperantia simpliciter faciat hominem bestialem; sed quia talibus delectationibus gaudere et maxime eas diligere est bestiale; et hoc ideo quia huiusmodi delectationes sunt in quibus cum bestiis communicamus. Aliæ enim delectationes sunt proprie hominum. Ille autem maxime has delectationes diligit qui in eis finem constituit.

AD DUODECIMUM dicendum, quod illi serviunt ventri suo tanquam Deo qui in delectationibus ciborum ad ventrem pertinentium finem constituunt, qui in solo Deo est constituendus.

Ad ea vero quæ in contrarium obijciuntur, de facili patet responsio: procedunt enim de gula secundum quod est veniale peccatum.

Oportet autem respondere ad secundum, quod videtur ostendere quod gula nullo modo sit peccatum mortale, quia non contrariatur alicui præcepto. Dicendum est enim, quod præcepta decalogi præcipiunt et prohibent ea quæ manifeste ratio naturalis habet ut fiant vel non fiant: cadunt enim in conceptione communi. Unde non omnia peccata mortalia directe contrariantur præceptis decalogi, sed per quamdam reductionem sicut prohibitio simplicis fornicationis reducitur ad hoc præceptum: *Non moechaberis*; et similiter prohibitio gulæ, secundum quod est peccatum mortale, per reductionem contrariatur præcepto de sanctificatione sabbati, per quam intelligitur spiritalis quies quæ impeditur per immoderantiam gulæ.

ARTICULUS III. — *Quotnam et quæ sint gulæ species.*

Tertio quæritur de speciebus gulæ, quas Gregorius assignat (XXX Moral., cap. xxvii), dicens: *Quinque modis eos gula vitium tentat: aliquando namque indigentiae tempora prævenit; aliquando cibos lautiores quærit; aliquando quæ sumenda sunt, præparari accuratius appetit; aliquando in ipsa quantitate sumendi mensuram refectionis excedit; aliquando ipso æstu immensi desiderii aliquis peccat; et continentur in hoc versu:*

Præpropere, laute, nimis, ardentem, studiosè.

Videtur autem quod inconvenienter istæ quinque species gulæ distinguuntur: differunt enim prædicti modi gulæ secundum

diversas circumstantias: quia *præpropere* respicit tempus, *laute* respicit substantiam cibi, et sic de aliis. Sed circumstantiæ, cum sint accidentia actuum, non diversificant speciem. Ergo secundum prædicta quinque non debent distingui diversæ species gulæ.

2. Præterea, in quolibet peccato contingit transgredi regulam secundum diversas circumstantias; sicut illiberalis accipit quando non oportet et ubi non oportet; et similiter secundum alias circumstantias: non tamen secundum hæc distinguuntur diversæ illiberalitatis species. Ergo etiam neque sunt distinguendæ diversæ species gulæ secundum prædicta quinque.

3. Præterea, sicut tempus ponitur una circumstantia, ita etiam locus, et substantia peccantis. Si ergo secundum tempus accipitur una species gulæ, debent etiam aliæ species accipi secundum locum, et secundum septem alias circumstantias, ut sint septem vel octo species gulæ.

4. Præterea, secundum Philosophum (in III Ethic., cap. X), temperantia, cui opponitur gula, est circa delectationes gustus, non in quantum est gustus, sed in quantum est tactus. Sed *laute* et *studiosè* videntur pertinere ad bonitatem saporis, qui est proprium gustus. Ergo inconvenienter secundum illa duo assignantur species gulæ.

5. Præterea, Augustinus dicit (X Confess., cap. xxxi), quod populus in eremo, non quia carnes desideravit, sed quia escæ desiderio adversus Deum murmuravit, meruit improbari. Sed Gregorius (XXX Moral., cap. vii), dicit, quod populus despecto manna cibos carniū petiit, quos lautiores putavit. Ergo appetere lauta cibaria non videtur pertinere ad peccatum gulæ; et sic videtur quod prædictæ species gulæ inconvenienter assignentur.

In contrarium est auctoritas Gregorii (loc. cit.) huiusmodi species distinguuntis.

Respondeo dicendum quod in distinguendis speciebus moralium actuum, oportet præcipue attendere ad motiva, quæ sunt propria objecta actuum voluntariorum, eo quod obiectum movens voluntatem est sicut forma ipsius; unde actus voluntarii distinguuntur secundum diversa motiva, sicut actus rerum naturalium secundum diversas formas agentium. Contingit autem quandoque quod idem motivum est causa quod homo transgrediatur medium virtutis secundum diversas circumstantias; et tunc secundum diversas circumstantias inordinatas non sumuntur diversæ species peccati; sicut in avaritia movetur homo ad rapiendum aliena et in tempore in quo non debet, et in loco in quo non debet, et a personis a quibus non debet, propter unum et idem motivum, scilicet, ut congreget pecuniam; et ideo secundum hoc non diversificantur species avaritiæ. Si vero essent diversa motiva ad peccandum, sic essent diversæ species avaritiæ; puta, si ad transgressionem quarundam cir-

cumstiantiarum inclinaretur propter defectum dationis, ad alias autem propter superabundantiam acceptionis. Sic ergo dicendum est, quod prædictæ species gulæ distinguuntur secundum diversa motiva; ut enim dictum est, peccatum gulæ consistit in concupiscentia inordinata delectationis ciborum. Hujusmodi autem inordinatio potest referri vel ad delectationem, vel ad ipsam concupiscentiam. Causa autem delectationis potest esse vel naturalis vel artificialis. Naturalis quidem, sicut cum aliquis superflue quærit delectari in esu pretiosarum et electarum rerum, secundum illud Amos, vi, 4: *Qui comeditis agnum de grege, et ritulos de medio armenti*. Causa autem artificialis delectationis, sicut cum aliquis superflue appetit cibos nimis delicate præparatos. Quantum ergo ad primum modum dicitur *laute*, quantum ad secundum *studiose*. Ex parte vero concupiscentiæ potest inordinatio diversificari secundum diversa motiva tripliciter. Concupiscentia enim est quidam motus appetitivæ virtutis in delectationem tendens. Inordinata autem vehementia motus etiam in corporalibus secundum tria potest attendi. Primo quidem antequam perveniat ad terminum in quem tendit; et sic motus vehemens festinat ad terminum pervenire; similiter et concupiscentia, quando est inordinata vehemens, non potest pati dilationem cibi, sed esum festinat; et sic accipitur hoc quod dicitur *præpropere*. Secundo vehementia motus consideratur in ipsa perventione ad terminum; quia quod vehementer movetur corporaliter, inordinate conjungitur ei in quod tendit; et similiter quando concupiscentia cibi est vehemens, inordinate homo se habet circa cibi assumptionem; et ad hoc pertinet quod dicitur *ardenter*. Tertio consideratur inordinata vehementia motus corporalis postquam pervenerit ad id in quod tendit, quia non sistit in eo, sed ulterius procedit; et similiter quando aliquis immoderate concupiscit cibum, non sistit concupiscentia ejus in cibo moderato, quem natura requirit, sed ulterius sumit; et ad hoc pertinet quod dicitur *nimis*.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod prædictæ species non diversificantur propter diversas circumstantias, sed propter diversa motiva, ut dictum est.

Et per hoc etiam patet solutio AD SECUNDUM et TERTIUM: quia non semper transgressio diversarum circumstantiarum habet diversa motiva.

AD QUARTUM ergo dicendum, quod gulosus non delectatur in cibis lautis et studiosè præparatis propter judicium saporum, sicut faciunt qui vina probant, quod est proprium gustus in quantum est gustus: hujus enim delectationis inordinatio magis pertinet ad curiositatem quam ad gulam; sed delectatur gulosus in ipsa sumptione cibi lautis et studiosè præparati; quæ quidem sumptio est per quemdam tactum.

AD QUINTUM dicendum, quod comedere lauta cibaria non

est peccatum, ut Augustinus dicit (lib. X Confess., cap. XXXI); sed concupiscentia inordinata lautis cibi potest esse peccatum, secundum intentionem Gregorii.

ARTICULUS IV. — *Utrum gula capitale vitium sit.*

Quarto quæritur, utrum gula sit vitium capitale. Et videtur quod non. Sicut enim contingit esse delectationem in sensu gustus et tactus, ita etiam in aliis sensibus. Sed circa delectationes aliorum sensuum non ponuntur aliqua vitia capitalia. Ergo neque gula, quæ est circa delectationes gustus, debet poni vitium capitale.

2. Præterea, superbia, secundum Gregorium (XXXI Moral., cap. XXXI, in antiquis exempl., in novis vero, cap. XVII), non ponitur vitium capitale, sed regina vitiorum, quia ex ea omnia vitia oriuntur. Sed ebrietas est radix omnium vitiorum; dicitur enim in decretis, dist. XXXV (cap. *Ante omnia*): *Ante omnia clericis vitetur ebrietas, quæ omnium vitiorum fomes ac nutritrix est*. Ebrietas autem est quedam species gulæ. Ergo gula non debet poni inter vitia capitalia.

3. Præterea, unum vitium capitale non numeratur inter filias alterius. Sed immunditia, quam Gregorius ponit XXXI Moral. (ut sup.), filiam gulæ, pertinet ad luxuriam, secundum illud Ephes., v, 3: *Omnis fornicatio et immunditia non nominetur in vobis*. Ergo cum luxuria sit vitium capitale, videtur quod gula non sit vitium capitale.

4. Præterea, appelere lata est proprie proprium superborum, ut Bernardus dicit (lib. de Gradib. humilitatis, in cap. quod incipit: *Proprium est superborum*). Sed superbia non est filia alicujus vitii capitalis. Cum ergo inepta lætitia ponatur a Gregorio filia gulæ, videtur quod gula non sit vitium capitale.

In contrarium est quod Gregorius, XXXI Moral. (ubi sup.), ponit gulam inter alia vitia capitalia.

Respondeo dicendum, quod, sicut in præcedentibus quæstionibus dictum est, vitium capitale dicitur ex quo alia oriuntur secundum rationem causæ finalis, in quantum scilicet objectum alicujus vitii est multum a pluribus appetibile, et præcipue in quantum habet aliquam similitudinem eorum felicitate, quam omnes naturaliter appetunt. Una autem de conditionibus felicitatis est delectatio sine qua felicitas esse non potest; et ideo peccatum gulæ, quod est circa unam maximarum delectationum in cibis et potibus consistentem est vitium capitale. Oriuntur autem ex gula vitia quedam quæ ejus filiæ dicuntur secundum ea quæ consequi possunt ad immoderatam delectationem in cibis et potibus. Quod quidem considerari potest vel ex parte corporis et sic ponitur gulæ filia (1) *immunditia*,

(1) *Al. species.*

cujus pollutio de facili sequitur ex nimia cibi sumptione; vel potest considerari ex parte animæ, cuius est regere corpus et ejus regimen impeditur multipliciter propter immoderatam delectationem in cibis et potibus. Et primo quidem quantum ad rationem, cuius acies hebetatur ex nimia sumptione cibi vel sollicitudine circa sumptionem ipsius: quia perturbatis inferioribus viribus corporalibus per inordinatam cibi sumptionem, ipsa ratio per consequens impeditur, et sic ponitur filia gulæ *hebetudo sensus* circa intelligentiam. Secundo sequitur inordinatio in affectu, qui consopito gubernaculo rationis inordinate afficitur, et sic est *inepta letitia*. Tertio sequitur inordinatio locutionis; et sic est *multiloquium*: quia dum ratio verba non ponderat, consequens est ut homo ad verba superflua dilabatur. Quarto sequitur inordinatio operis; et sic est *scurritas*, idest jocularitas quædam in exterioribus gestibus, proveniens ex defectu rationis, cuius erat exteriora membra componere. Sic ergo est gula vitium capitale, et ejus filiae sunt quinque, ut Gregorius dicit XXXI Moral. (ut sup.), scilicet *inepta letitia, scurrilitas, multiloquium, immunditia, et hebetudo sensus* circa intelligentiam.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod delectationes aliorum sensuum consequuntur conjunctionem rei delectabilis secundum solam similitudinem, sed delectationes tactus consequuntur conjunctionem rei delectabilis corporalem; et ideo circa delectationes tactus, sicut circa principales et majores, ponuntur vitia capitalia, et non circa delectationes aliorum sensuum, nisi gustus, secundum quod est tactus quidam.

AD SECUNDUM dicendum, quod ex ebrietate sequuntur omnia peccata, non secundum originem causæ finalis, sed secundum prohibentis remotionem, inquantum scilicet removet iudicium rationis per quod homo a peccato cohibetur; unde non sequitur quod gula vel ebrietas sit caput omnium vitiorum sicut superbia; sed quorundam specialiter quæ directe ex gula oriuntur sicut proprii ejus effectus.

AD TERTIUM dicendum, quod pollutio corporis potest provenire ex causa animali, puta ex concupiscentia delectationis apprehensæ; et hoc principaliter pertinet ad luxuriam: vel ex causa corporali et intrinseca, scilicet ex superfluo humore interius abundante, ex quo stimulat homo ad corporis pollutionem; et secundum hoc immunditia ponitur filia gulæ.

AD QUARTUM dicendum, quod superbia est appetere læta; sed gulæ est ut ex ea letitia inepta sequatur propter rationem impeditam, ut dictum est.

QUESTIO XV

DE LUXURIA

(In quatuor articulos divisa).

Primo enim quaeritur, utrum omnis actus luxuriæ sit peccatum; 2° utrum omnis actus luxuriæ sit peccatum mortale; 3° utrum species luxuriæ convenienter distinguantur; 4° utrum luxuria sit vitium capitale.

ARTICULUS PRIMUS. — *Utrum quilibet luxuriæ actus peccatum sit.*

Quæstio est de luxuria: et primo quaeritur, utrum omnis actus luxuriæ sit peccatum. Et videtur quod non. Fornicatio enim est actus luxuriæ. Sed ipsa connumeratur quibusdam quæ non sunt peccata, sed secundum se licita: dicitur enim Act., xv, 28: *Vixim est Spiritui sancto et nobis, nihil ultra imponere oneris vobis quam hæc necessaria, ut abstineteis vos ab immolatis simulacrorum, et sanguine, et suffocato, et fornicatione.* Sed nullus cibi esus secundum se est peccatum, secundum illud I ad Tim., iv, 4: *Nihil rejiciendum quod cum gratiarum actione percipitur.* Ergo neque fornicatio est peccatum; et ita non omnis actus luxuriæ est peccatum.

2. Præterea, cognoscere mulierem est actus naturalis; et ita quantum est de se non est peccatum, sicut nec videre ipsam, cum utrumque sit actus ejusdem naturalis potentie. Sed videre mulierem non suam non est peccatum. Ergo neque cognoscere non suam.

3. Præterea, si fornicatio est peccatum, aut hoc est ratione potentie a qua egreditur actus, aut de ratione materie, aut ratione finis. Sed fornicatio non est peccatum ratione potentie, quia potentia a qua egreditur actus, naturalis est: neque etiam ratione materie, quia materia est femina ad hunc usum a Deo creata, secundum illud Genes., ii, 18: *Faciemus ei adiutorium simile sibi;* potest etiam contingere quod nec ratione finis; puta, si aliquis fornicando intendat generare prolem ad cultum Dei nutriendam. Ergo videtur quod non omnis fornicatio sit peccatum.

4. Præterea, secundum Philosophum in XV de Animalibus (I de Generat. animalium, cap. xix), semen est superfluum alimenti. Sed alia superflua licitum est qualitercumque emittere, et hoc fit absque peccato. Ergo videtur quod similiter hoc contingit in emissionem seminis. Non ergo omnis actus luxuriæ est peccatum.

5. Præterea, illud quod est peccatum ex genere, non licet